

ตัวเร่งปฏิกิริยานิกเกิลที่ใช้ในกระบวนการสตีร์ฟอร์มมิง

เดิมทีเดียว การศึกษาปฏิกิริยาสตีร์ฟอร์มมิง กระทำที่สภาวะรุนแรง เช่นศึกษาที่อุณหภูมิสูง การทำเช่นนี้มักเกิดปัญหา โดยเฉพาะในแง่ความปลอดภัย

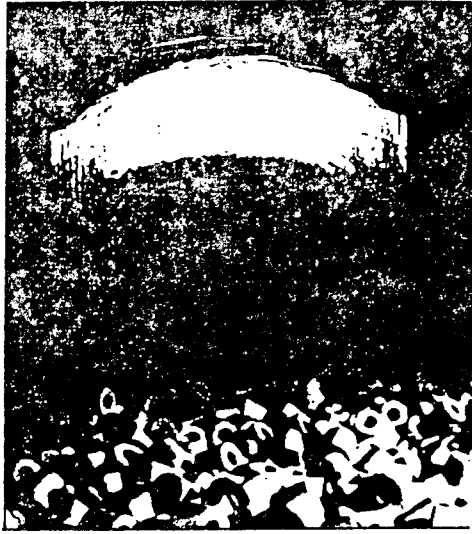
หลังจากที่มีการค้นพบตัวเร่งปฏิกิริยา และนำตัวเร่งปฏิกิริยาใช้ในกระบวนการสตีร์ฟอร์มมิง พบว่า โลหะกรุป 8 ของตารางพีริออดิก ว่องไวเชิงปฏิกิริยา เช่น โรเดียม (Rh) รูทีเนียม (Ru), โคบอลต์ (Co), แพตทินัม (Pt), พอลเลเดียม (Pd) ฯลฯ แต่ที่นิยมมากที่สุดคือ นิกเกิล ถึงแม้ว่านิกเกิลไม่ใช่ตัวเร่งปฏิกิริยาที่มีความว่องไวในเชิงปฏิกิริยาดีที่สุด แต่ด้วยเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ นิกเกิลเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาที่ใช้มากที่สุด (5)

ตัวรองรับที่ใช้ในกระบวนการสตีร์ฟอร์มมิง เป็นพวกออกไซด์ของเซรามิก หรือออกไซด์ที่มีพวกไฮดรอลิกซีเมนต์ (Hydraulic Cement) ผสมอยู่ ตัวอย่างออกไซด์ของเซรามิก เช่น แอลฟาอะลูมินา (α alumina), แมกนีเซีย (Magnesia), แมกนีเซียอลูมิเนียมสปิเนล (Magnesium Aluminium Spinel), เซอโคเนีย (Zirconia) รูปที่ 4.1 แสดงถึงตัวอย่างของตัวรองรับเซรามิกในกระบวนการสตีร์ฟอร์มมิง ส่วนตารางที่ 4.1 แสดงตัวอย่างของตัวเร่งปฏิกิริยาที่ใช้ในกระบวนการสตีร์ฟอร์มมิง

4.1 พื้นที่ผิวของนิกเกิล (Nickel Surface) (1,2)

4.1.1 การกระจายและรูปร่างของผลึก (Dispersion and Catalyst Shape)

ความว่องไวเชิงปฏิกิริยาของตัวเร่งปฏิกิริยานิกเกิล มีความสัมพันธ์กับพื้นที่ผิวนิกเกิลมาก ในรูปที่ 4.2 แสดงการกระจายของอิเล็กตรอนของตัวเร่งปฏิกิริยานิกเกิลบนตัวรองรับเซรามิก ($\text{Ni/MgAl}_2\text{O}_4$) ที่มีพื้นที่ผิว $S_{\text{BET}} \sim 1 \text{ m}^2/\text{gm}$ ผลึกนิกเกิลมีขนาด 15-150 นาโนเมตร มีการกระจายของผลึกต่ำกว่า 0.5% แต่ในกรณีที่มีพื้นที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยาสูงขึ้น เช่น ตัว-

รูปที่ 4.1 ตัวรองรับ เซรามิกสำหรับตัวเร่งปฏิกิริยาสตีร์ฟอร์มมิง (1)

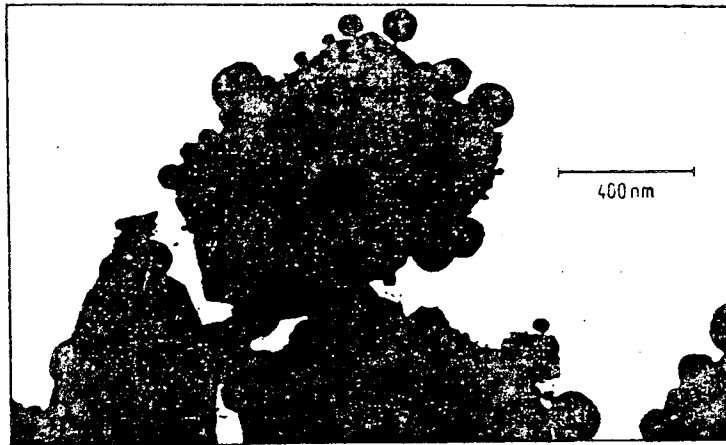
ตารางที่ 4.1 องค์ประกอบของตัวเร่งปฏิกิริยาสตีร์ฟอร์มมิงที่ใช้ในอุตสาหกรรม (1)

Producer	Catalyst	Feedstock	Components/wt %						
			NiO	Al ₂ O ₃	MgO	MgAl ₂ O ₄	CaO	SiO ₂	K ₂ O
BGC	CRG B	naphtha	79	20-21					0.75-3.3
ICI	46-1	naphtha	22	26	11		13	16	7
ICI	57-3	natural gas	12	78	—		10	(0.1)	
Topsoe	RKS-1	natural gas	15			85		(0.1)	
Topsoe	R67	natural gas/ LPG	15			85		(0.1)	
Topsoe	RKNR	naphtha	34	12	54				
UCI	C-11-9	natural gas	11-20 ^b						
UCI	G-56	light hydrocarbons	15-25 ^b						
UCI	G-90	light hydrocarbons	7-15 ^b						

^a With the permission of British Gas Corp., Imperial Chemical Industries Ltd. and United Catalysts Inc.

^b balance consists of unspecified refractory

เร่งปฏิกิริยา Ni/MgO, $S_{BET} \sim 17 \text{ m}^2/\text{gm}$ ขนาดของผลึกนิเกิลมีขนาด 20-25 นาโนเมตร การกระจายของผลึกอยู่ในช่วง 2-5% แต่ถ้าขนาดของผลึกของนิเกิลต่ำกว่า 5 นาโนเมตร การกระจายของผลึกอาจมีค่าถึง 10%

รูปที่ 4.2 การกระจายของอิเล็กตรอนของตัวเร่งปฏิกิริยานิเกิลบนตัวรองรับเซรามิก ($\text{Ni/MgAl}_2\text{O}_4$) ที่มีพื้นที่ผิว $S_{BET} \sim 1 \text{ m}^2/\text{gm}$ (1)

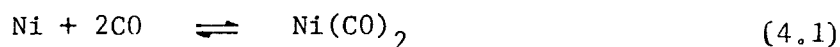
ถึงแม้ว่าความรู้เกี่ยวกับตำแหน่งที่เกิดปฏิกิริยาบนตัวเร่งปฏิกิริยา (Active Site) น้อยก็ตาม แต่ก็ต้องมีวิธีการบอกความว่องไวเชิงปฏิกิริยาของตัวเร่งปฏิกิริยา ที่นิยมใช้คือ จำนวนเทอนโอเวอ (N_{TO} , Turnover Number) หรือความถี่เทอนโอเวอ (F_{TO} , Turnover Frequency) ซึ่งหมายถึงจำนวนของโมเลกุลที่ทำปฏิกิริยาต่อตำแหน่งบนตัวเร่งปฏิกิริยาต่อหน่วยเวลา และความว่องไวเชิงปฏิกิริยาเฉพาะ (Specific Activity, r_{sp}) ซึ่งอย่างไรก็ตามต้องเกี่ยวข้องกับพื้นที่ผิวที่นิเกิลอยู่เอง

4.1.2 การหาพื้นที่ผิวของนิเกิล

มีวิธีการประมาณค่าของพื้นที่ผิวของนิเกิลโดยวิธีทางกายภาพได้หลายวิธี บางวิธีมีพื้นฐานมาจาก การหาขนาดของผลึกโดยวิธีเอกซ์เรย์ (X-Ray line broadening) หรือสังเกตจากอิเล็กตรอนไมโครสโคป (Electron Microscope) แต่ถึงอย่างไรความแม่นยำถูกต้องในการบอกการกระจายของผลึก รวมทั้งรูปร่างของผลึกต่ำ

วิธีการที่นิยมมากที่สุดคือ วิธีการวัดโดยวิธีการดูดซับทางเคมี (Chemisorption) โดยมีหลักว่า ก๊าซแต่ละตัวถูกดูดซับทางเคมีบนโลหะบางตัวเท่านั้น เพราะฉะนั้น เมื่อต้องการหาพื้นที่ผิวของนิเกิล โดยไม่รวมพื้นที่ผิวของตัวรองรับ ต้องหาก๊าซที่ถูกดูดซับทางเคมีบนนิเกิลเท่านั้น ก๊าซที่ใช้เพื่อหาพื้นที่ผิวของนิเกิลเท่าที่ทำได้ ออกซิเจน คาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรเจน ไฮ-

โคโรเจนซัลไฟด์ แต่การใช้ออกซิเจนและคาร์บอนมอนอกไซด์ อาจมีปัญหาเพราะออกซิเจนอาจทำให้เกิดการออกซิเดชันบนชั้นของนิเกิล ส่วนคาร์บอนมอนอกไซด์ ซึ่งถูกดูดซับบนนิเกิลอาจเกิดเป็นนิเกิลคาร์บอนิล ตามปฏิกิริยาต่อไปนี้

อีกประการหนึ่งคาร์บอนมอนอกไซด์ อาจถูกดูดซับบนตัวรองรับได้

1. การดูดซับทางเคมีของก๊าซไฮโดรเจน

การหาพื้นที่ผิวของนิเกิลโดยการดูดซับทางเคมีของก๊าซไฮโดรเจน เป็นที่นิยมน้อย่างกว้างขวางอันเนื่องจาก ก๊าซไฮโดรเจนไปเกาะบนนิเกิลเป็นไปอย่างง่ายดาย เพียงชั้นเดียว ($\text{H}:\text{Ni} = 1:1$) เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่ผิวของนิเกิลหนึ่งตำแหน่ง โดยวิธีการดูดซับทางเคมีของก๊าซไฮโดรเจน และวิธีการของเบท (BET Method) เห็นได้ว่าพื้นที่ผิวของนิเกิลหนึ่งตำแหน่งจากวิธีการดูดซับทางเคมีของก๊าซไฮโดรเจนให้ค่าเท่ากับ 6.2×10^{-2} นาโนเมตร² ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของพื้นที่ผิวของนิเกิลหนึ่งตำแหน่งโดยวิธีของเบท คือ 6.5×10^{-2} นาโนเมตร² ค่านี้ถือว่ามีกระจายของระนาบ (100), (110), (111) เท่ากัน (6.21×10^{-2} , 8.77×10^{-2} , 5.35×10^{-2} นาโนเมตร² ตามลำดับ) และความหนาแน่นของนิเกิลหนึ่งตำแหน่งมีค่าเป็น 1.54×10^{19} อะตอม/เมตร²

ระบบไฮโดรเจน-นิเกิล เป็นระบบที่ค่อนข้างซับซ้อน เพราะว่าก๊าซไฮโดรเจนมีอยู่หลายสภาพ (Different hydrogen state) ซึ่งเป็นผลมาจากปรากฏการณ์ฮิสเทอรีซิส

เซลวูด (Selwood) ได้ศึกษาตัวเร่งปฏิกิริยาแบบเกาะบนตัวรองรับ (Supported Catalyst) และได้แสดงว่าค่าอัตราส่วนของ $\text{H}:\text{Ni}$ ($\text{H}:\text{Ni}$ Stoichiometry) ที่เกิดการดูดซับทางเคมี คงที่ตลอดช่วงการดูดซับ ($\text{H}:\text{Ni} = 1:1$ ในกรณีที่ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ผิวนิเกิล 1 ตำแหน่งมีค่าเป็น 6.5×10^{-2} นาโนเมตร²)

ในปัจจุบันนี้ มีการได้เทียบกันในสภาวะการเกิดการดูดซับทางเคมี และได้นิยามคำว่า "ชั้นที่อิ่มตัว" (Saturation layer) ของก๊าซไฮโดรเจนขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม นิยามของชั้นที่อิ่มตัวยังไม่ชัดเจน แต่ในแง่ปฏิบัติหมายถึงพื้นที่ผิวของนิเกิลหนึ่งตำแหน่งตั้งแต่ 6×10^{-2} ถึง 6.7×10^{-2} นาโนเมตร² ขณะนี้ค่าที่ยอมรับของพื้นที่ผิวของนิเกิลหนึ่งตำแหน่ง มีค่า 8.9×10^{-2} นาโนเมตร² ตามวิธีการศึกษาของนอร์ (Knorr) และโพเนค (Ponec) ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการประมาณค่าได้ใกล้เคียงที่สุด โดยตั้งอยู่บนข้อสันนิษฐานที่ว่า การดูดซับทางเคมีที่เกิดขึ้นอย่าง

รวด เร็วบนโครงสร้างของพื้นที่ผิวที่รูแน่นอน (A Well defined surface structure)

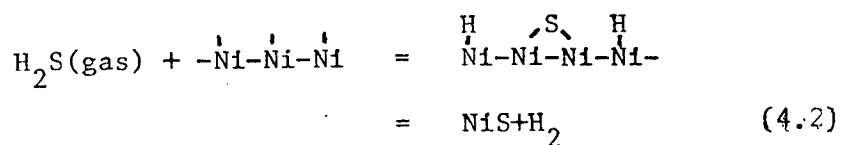
การหาพื้นที่ผิวของนิเกิล โดยวิธีต่างๆ แสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การหาพื้นที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยานิเกิลโดยวิธีต่างๆ (1)

	Total adsorption capacity 10^{-6} gm atom per gm	Reversible adsorption %	Estimated area $m^2 gm^{-1}$	d_{Ni} nm
H ₂ chemisorption room temp.	4.68	39	0.18	270
H ₂ chemisorption 201 K	4.78	25	0.19	260
H ₂ S chemisorption 773 K	3.13	-	0.23	240
X-RAY				100-120

2. การดูดซับทางเคมีของก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์

ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์เป็นสารประกอบกัมมะถันที่อยู่ตัวในสภาวะของปฏิกิริยา สติมรีฟอร์มมิง มีลักษณะเป็นพิษอย่างร้ายแรงต่อตัวเร่งปฏิกิริยา จึงนิยมนำมาใช้ในการหาพื้นที่ผิวของนิเกิล การดูดซับทางเคมีของก๊าซนี้บนนิเกิลเกิดขึ้นได้เร็ว แม้ที่อุณหภูมิต่ำ เดนเบส-เทิน (Den Besten) และ เชลวูด ได้สรุปผลจากการทดลองว่า ลักษณะการดูดซับทางเคมีของก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์บนตัวเร่งปฏิกิริยานิเกิล ที่อุณหภูมิ 0-115 °ซ คือ

ข้อสรุปนี้ ได้รับการยืนยันจากซาเลค (Saleh) มุลเลอร์ (Muller) และจีเบอท์ (Gibert) ซึ่งหมายถึงว่า ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ ต้องเกาะบนนิเกิล 3 ตำแหน่ง นอกจากนี้ ซาเลคได้เสนอเพิ่มเติมว่าในช่วงอุณหภูมิ -80 °ซ ถึง 0 °ซ แต่ละโมเลกุลของก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ที่ใช้ในนิเกิล 3 ตำแหน่งนั้น ได้มีการแตกหักของโมเลกุลก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ โดยได้ HS แรดิคอล (HS Radical) และ H แรดิคอล ซึ่ง HS แรดิคอลเกาะตำแหน่งที่ 1 แต่จะกีดกันตำแหน่งที่ 2 ส่วน H แรดิคอลเกาะบนตำแหน่งที่ 3 นั่นคือ ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ 1 โมเลกุล คงใช้ในนิเกิล 3 ตำแหน่งนั่นเอง

อัตราส่วนระหว่างความดันของก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ต่อก๊าซไฮโดรเจนที่เกิดขึ้นมีค่า

ตั้งแต่ $1-10 \times 10^{-6}$ ถึง $100-1000 \times 10^{-6}$ จะทำให้เกิดการดูดซับที่คงตัวที่สุด ซึ่งถ้าสูงกว่านี้ นิเกิลซัลไฟด์ที่เกิดขึ้นหลุดออกไป

ภายหลังมีการนำการวิเคราะห์ทางรังสีเคมี (Radio Chemical Analysis) มาช่วยเพื่อหาองค์ประกอบของชั้นที่อึดตัว ได้พบว่าที่ระนาบ (100) มีกัมมันตภาพ 44.5×10^{-9} กรัมของกัมมันตภาพต่อ 1 ตารางเซนติเมตรของนิเกิล ซึ่งสอดคล้องกับอัตราส่วนของอะตอมกัมมันตภาพต่ออะตอมของนิเกิลคือ 1.5 แต่ถ้าเป็นระนาบ (111) โครงสร้างจะยุ่งยากมากขึ้น ชั้นที่อึดตัวจะมีค่าของอัตราส่วนของอะตอมกัมมันตภาพต่ออะตอมของนิเกิล ลดลงเหลือ 0.4 อันเนื่องมาจากความหนาแน่นของระนาบ (111) เพิ่มขึ้น

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อขนาดของพื้นที่ของนิเกิล (Factors Influencing of Nickel Surface)

(1,2)

4.2.1 ปริมาณของนิเกิลบนตัวเร่งปฏิกิริยา (Nickel Content)

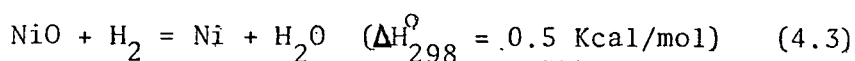
พื้นที่ผิวของนิเกิล โดยทั่วไปแล้ว เพิ่มขึ้นตามปริมาณของนิเกิลที่เพิ่มขึ้น แต่แนวโน้มของการกระจายของนิเกิลกลับลดลงเมื่อเพิ่มปริมาณของนิเกิลบนตัวเร่งปฏิกิริยา

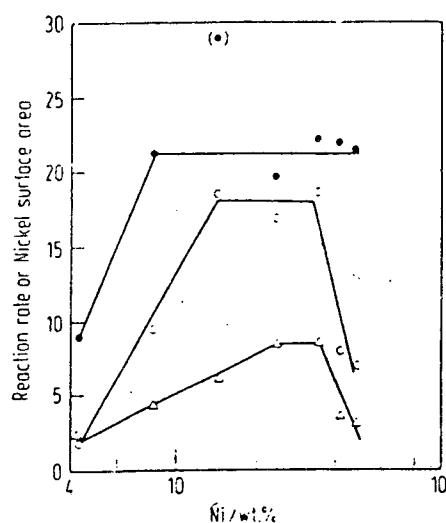
การเตรียมตัวเร่งปฏิกิริยาโดยวิธีเฉพาะ อาจทำให้การกระจายของนิเกิลสูงทั้งที่ปริมาณของนิเกิลสูง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสิ่งที่ควรมองถึงคือ ผลของความร้อนต่อการรวมตัวของอนุภาคของนิเกิล อันเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มปริมาณของนิเกิลบนตัวเร่งปฏิกิริยา ดังนั้นตัวเร่งปฏิกิริยาหนึ่ง ให้ค่าปริมาณของนิเกิลบนตัวเร่งปฏิกิริยาค่าหนึ่งที่เหมาะสม เพื่อให้ได้พื้นที่ผิวของนิเกิลตามตัวอย่างแสดงในรูปที่ 4.3

4.2.2 การทำให้ตัวเร่งปฏิกิริยาอ่อนไหวในเชิงอุตสาหกรรม (Activation)

ตัวเร่งปฏิกิริยานิเกิลที่ใช้ในอุตสาหกรรม สามารถทำให้มีความอ่อนไหวในเชิงปฏิกิริยาได้หลายวิธี โดยใช้สารรีดิวซิง (Reducing Agent) ต่างกัน เช่น ไฮโดรเจน, แอมโมเนีย เพียงอย่างเดียวหรือเติม ไนโตรเจน หรือไอน้ำลงไปด้วย ซึ่งวิธีการรีดักชันต่างกัน จะให้พื้นที่ผิวของนิเกิลและ% ของนิเกิลที่ถูกรีดิวซ์ต่างกันด้วย

ปฏิกิริยารีดักชัน

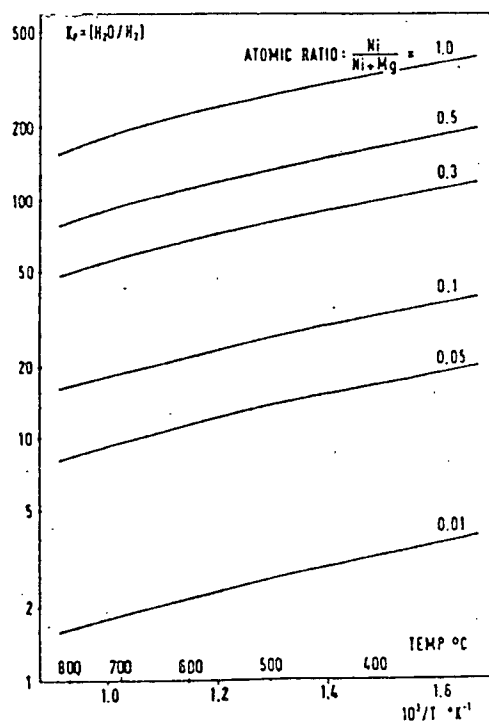
รูปที่ 4.3 อิทธิพลของปริมาณของนิกเกิลบนตัวรองรับต่างๆที่มีต่อพื้นที่ผิวและความว่องไวเชิงปฏิกิริยา

ของปฏิกิริยาอี เรนสตีมรีฟอร์มมิง

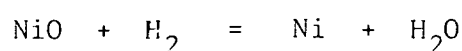
สภาวะการทดลอง

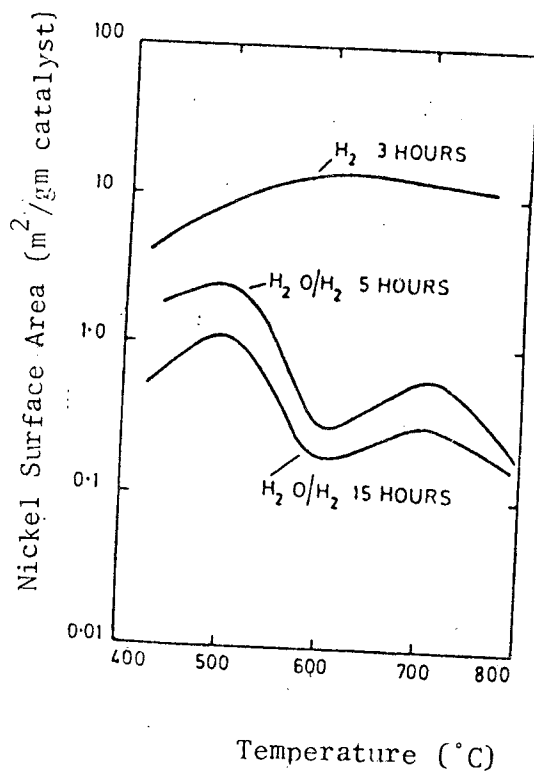
$H_2O/C = 4$, $P_{H_2O}/P_{H_2} = 10$, ความดัน = 0.1 เมกะปาสคาล, อุณหภูมิ 773 ค

- Ni/MgO (ตัวเร่งปฏิกิริยาภายหลังปล่อยทิ้งไว้นานในสภาวะของกระบวนการ)
- Ni/MgO (ไม่เกิดการรวมตัวกันของผลึกเนื่องจากความร้อน)
- ▲ Ni/ตัวรองรับอื่น (ตัวเร่งปฏิกิริยาภายหลังปล่อยทิ้งไว้นานในสภาวะของกระบวนการ)

รูปที่ 4.4 ค่าคงที่สมดุลของปฏิกิริยา (1)

รูปที่ 4.5 การวัดพื้นที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยาที่เคลือบด้วยนิกเกิล โดยดูอิทธิพลของสภาวะต่างๆที่มีต่อพื้นที่ผิวของนิกเกิล (25% Ni บนตัวรองรับอะลูมินา ที่ความดัน 1 บรรยากาศ) (1).

โดยที่ค่าคงที่สมดุล $K = P_{H_2O}/P_{H_2}$ เปลี่ยนแปลงตามอุณหภูมิ เพียงเล็กน้อยดังแสดง
 ในรูป 4.4 ส่วนตารางที่ 4.3 แสดงถึงวิธีการทำให้ตัวเร่งปฏิกิริยาอ่อนวไนในเชิงเคมีต่างกัน
 ทำให้นิเกิลที่ถูกรีดิวซ์และพื้นที่ผิวของนิเกิลต่างกันออกไป

ตารางที่ 4.3 อิทธิพลของตัวแปรต่อพื้นที่ผิวของนิเกิลและ % นิเกิลที่ถูกรีดิวซ์ระหว่างการทำให้
 ตัวเร่งปฏิกิริยาอ่อนวไนในเชิงปฏิกิริยา (1)

Experiment No.	Atmosphere during		Content of reduced Ni/ wt. %	Ni area/ m ² g ⁻¹
	heating	activation		
1	H ₂	H ₂	23.9	6.8
2	N ₂	H ₂	24.4	5.4
3	H ₂ O	H ₂	24.6	4.6
4	H ₂	H ₂ O/H ₂ = 3	22.6	3.7
5	H ₂ O	H ₂ O/H ₂ = 3	23.0	2.7

จากตารางที่ 4.3 เห็นได้ว่าพื้นที่ผิวของนิเกิล มีค่าสูงสุด เมื่อใช้ก๊าซไฮโดรเจนเพียง
 อย่างเดียวทั้งช่วงอุ่นตัวเร่งปฏิกิริยาและช่วงรีดักชัน แต่ถ้าใช้ไอน้ำช่วยในช่วงอุ่นและช่วงรีดักชัน
 ทำให้พื้นที่ผิวของนิเกิลลดลง

จากการศึกษาพออธิบายได้ว่า เหตุที่ไอน้ำทำให้พื้นที่ผิวลดลงเพราะ ไอน้ำออกซิไดซ์
 นิวเคลียส (Nuclei) ที่มีขนาดเล็กที่สุดของนิเกิล ทำให้จำนวนนิวเคลียสหรือจำนวนผลึกของนิเกิล
 ลดลง นั่นคือพื้นที่ผิวของนิเกิลลดลง

แต่ในทำนองกลับกัน การใช้ไอน้ำหรือไฮโดรเจนช่วยในช่วงอุ่นตัวเร่งปฏิกิริยา ทำให้
 อัตราเร็วของการรีดักชันเพิ่มขึ้น นั่นคือ% ของนิเกิลที่ถูกรีดิวซ์เพิ่มขึ้น

ตัวเร่งปฏิกิริยาทั่วไปเมื่อถูกทำให้อ่อนวไนในเชิงปฏิกิริยา จะไม่ถูกออกซิไดซ์อีกเมื่อใช้
 อัตราส่วนความดันย่อยของไอน้ำต่อความดันย่อยของไฮโดรเจนประมาณ 10-20 ในช่วงรีดักชัน
 สำหรับการรีดักชันตัวเร่งปฏิกิริยานิเกิลที่ใช้ในกระบวนการสตีร์ฟอร์มมิงที่ความดัน 1 บรรยากาศ

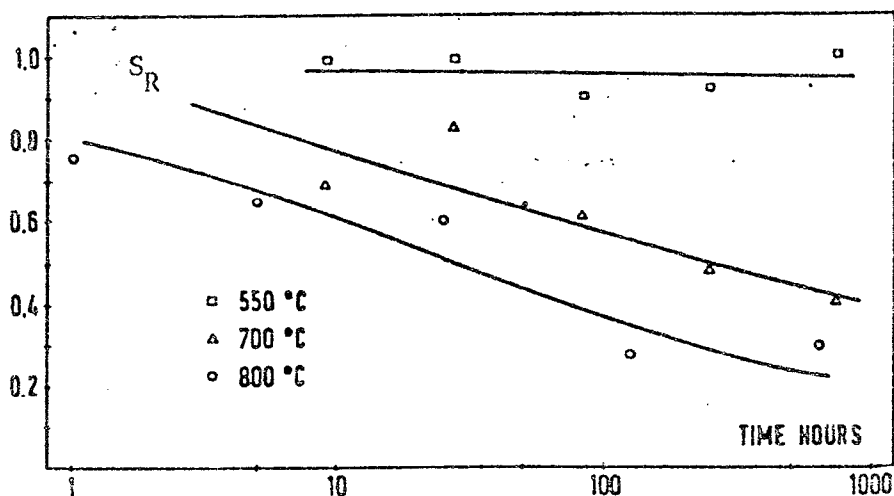
P_{H_2O}/P_{H_2} ควรน้อยกว่า 15

จากการศึกษาปฏิกิริยาสตีร์ฟอร์มมิง สภาวะที่เหมาะสมในการรีดักชัน NiO/Al₂O₃
 คือที่อุณหภูมิ 600 °C เวลา 3 ชั่วโมง ดังแสดงในรูป 4.5

4.2.3 การรวมตัวของนิเกิลเนื่องจากความร้อน (Sintering)

การรวมตัวของผิวนิกเกิลเนื่องจากความร้อนทำให้พื้นที่ผิวของนิเกิลลดลง อันเนื่องมาจากการกระจายลดลง ทำให้ความว่องไวเชิงปฏิกิริยาลดลงด้วย ในรูปที่ 4.6 แสดงถึงลักษณะการรวมตัวของผลึกเนื่องจากความร้อน จากการศึกษา นิเกิลรวมตัวกันเนื่องจากความร้อน ก็ต่อเมื่ออุณหภูมิที่ใช้สูงกว่า อุณหภูมิแทมแมน (Tamman Temperature) อุณหภูมิแทมแมนของนิเกิลประมาณ 600 °ซ แต่การเคลื่อนที่ของนิเกิลเริ่มสังเกตเห็นที่อุณหภูมิฮัตติง (Huttig Temperature) ซึ่งประมาณ 300 °ซ

การบอกว่าการรวมตัวของผลึกโดยความร้อนมากหรือน้อยแสดงด้วย "องศาการรวมตัว" (The degree of sintering, S_R) คืออัตราส่วนของพื้นที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยาที่เกิดการรวมตัวของผลึกต่อพื้นที่ผิวของตัวเร่งปฏิกิริยาที่ไม่เกิดการรวมตัวของผลึก เนื่องจากความร้อน ซึ่งถ้าดูในรูปที่ 4.6 ที่ 550 °ซ $S_R = 1$

รูปที่ 4.6 การรวมตัวกันของผลึกนิเกิลเนื่องจากความร้อนของตัวเร่งปฏิกิริยา

4.3 ตัวรองรับ (Support) (1, 2e)

ตัวรองรับที่ใช้ในกระบวนการสตีร์ฟอร์หมิง ใช้ทั้งอะลูมินา ซิลิกา แมกนีเซียม แต่ไม่ควรให้พื้นที่ผิวสูง มิฉะนั้นแล้วอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับการรวมตัว เนื่องจากความร้อน, การหดตัว, การเปลี่ยนแปลงสภาพตัวรองรับที่อุณหภูมิต่ำ ยิ่งถ้าในระบบมีความดันย่อยของไอน้ำสูง จะ

สามารถทำลายคุณสมบัติที่ดีของตัวรองรับ

ตัวรองรับที่เป็นซิลิกา มีข้อเสียที่ว่า สามารถระเหยเป็น ซิลิกาเตตราไฮดรอกไซด์ (Si(OH)_4) ที่อุณหภูมิสูงและความดันย่อยของไอน้ำสูงได้ เหตุนี้เองทำให้ไม่นิยมใช้ซิลิกาเป็นตัวรองรับในภายหลัง

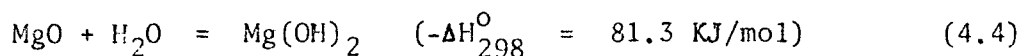
ตัวอย่างตัวรองรับที่ใช้ในปฏิกิริยาสตีร์ฟอร์มันิง แสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างของตัวรองรับที่ใช้ในปฏิกิริยาสตีร์ฟอร์มันิง (35, 36)

Type	Surface Area (m^2/gm)	Total Pore Volume (cm^3/gm)
T-372 Alumina	3.0	0.26
T-373 Alumina	3.1	0.30
T-375 Alumina	3.1	0.27
SA-3232 Alumina	30	0.62-0.68
SA-3235 Alumina	12	0.62-0.68

โดยปกติมักมีการเติมพวกอัลคาไล ซึ่งทำหน้าที่เป็นโพรโมเตอร์ (Promotor) ลงไปในตัวรองรับด้วย เพื่อกำจัดการเกิดคาร์บอนสะสมบนตัวเร่งปฏิกิริยา แต่อัลคาไลอาจหลุดออกจากตัวเร่งปฏิกิริยาเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น แต่ก็สามารถป้องกันได้โดยการเติมสารประกอบที่เป็นกรดลงไป นอกจากนี้ อัลคาไลอาจทำปฏิกิริยากับตัวรองรับ เช่น อะลูมินา ทำให้ความแข็งแรงของตัวรองรับลดลง

ในกรณีที่ตัวรองรับมี แมกนีเซียมเป็นส่วนผสม แมกนีเซียมช่วยให้ตัวเร่งปฏิกิริยาบนตัวรองรับทนต่ออุณหภูมิสูง แต่มีข้อเสียคือ แมกนีเซียมองไวต่อไอน้ำที่อุณหภูมิต่ำเกิดไฮดรอกไซด์ ดังปฏิกิริยา

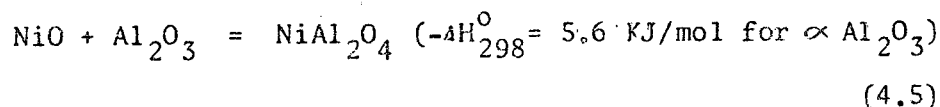
ปฏิกิริยานี้สามารถทำให้ตัวเร่งปฏิกิริยาแตกได้ เพราะเกิดการขยายตัวของปริมาตรตัวเร่งปฏิกิริยา ค่าความดันย่อยของไอน้ำที่สภาวะสมดุลของปฏิกิริยานี้ เป็นฟังก์ชันของอุณหภูมิแสดงในรูป 4.7 เห็นได้ชัดว่า ปฏิกิริยานี้ไม่เกิดที่อุณหภูมิสูงกว่า 620°C จากการศึกษาทางจลนพลศาสตร์ของปฏิกิริยานี้ เห็นได้ว่า แมกนีเซียมทำปฏิกิริยากับไอน้ำที่กลั่นตัวในรูพรุนของตัวเร่งปฏิกิริยา ดังนั้น อัตราเร็วของปฏิกิริยาขึ้นกับความชื้นสัมพัทธ์ การเกิดไฮดรอกไซด์ เป็นปัญหาของตัวเร่งปฏิกิริยาที่มี

แมกนีเซียมอยู่ในตัวรองรับ เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับน้ำ โดยเฉพาะใกล้อุณหภูมิจุดควบแน่น (เส้นประ
ในรูป 4.7)

4.3.1 ปฏิกริยาระหว่างนิเกิลกับตัวรองรับ

ในสภาวะที่อุณหภูมิสูง นิเกิลในตัวเร่งปฏิกริยาสามารถทำปฏิกริยากับตัวรองรับ
เช่น อะลูมินา ได้ แม้แต่ แอลฟาอะลูมินา ซึ่งเป็นอะลูมินารูปที่เฉื่อยที่สุดก็ตาม

ปฏิกริยาที่เกิดขึ้น

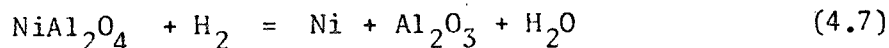
โดยทั่วไปนิเกิลอะลูมิเนตเกิดขึ้นได้อุณหภูมิต้องสูงกว่า 700 °ซ เช่นเดียวกัน
นิเกิลออกไซด์สามารถทำปฏิกริยากับแมกนีเซียมออกไซด์ได้ในกรณีที่ตัวรองรับมีแมกนีเซียมออกไซด์
ผสมอยู่ ดังปฏิกริยา

ที่อุณหภูมิสูง จะมีลักษณะสีเขียว เพราะเกิดระนาบ (113) ของสารละลาย
ของแข็ง (Solid Solution) และถ้าอุณหภูมิสูงขึ้น ความเป็นผลึกลดลง

4.3.2 การรีดักชัน

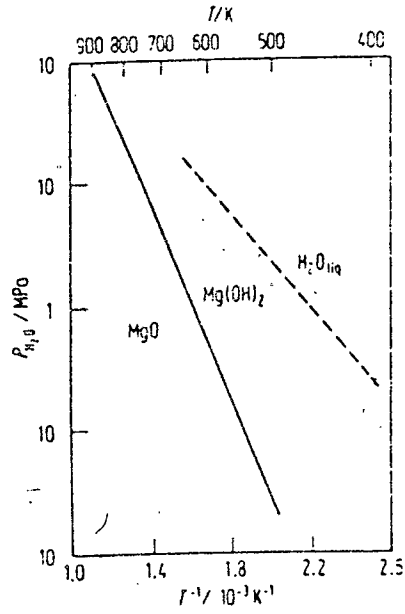
ในกรณีที่ จะทำการรีดักชันนิเกิลอะลูมิเนต ต้องทำในสภาวะที่รุนแรงกว่านิเกิล
ออกไซด์ ผลที่ตามมา การเกิดรวมตัวของผลึกเนื่องจากความร้อนอย่างมาก ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นคือ

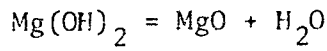
ในรูปที่ 4.8 แสดงถึงค่าคงที่สมดุลของปฏิกริยาที่ (4.7)

รูปของอะลูมินาหลังจากนิเกิลอะลูมิเนตถูกรีดิว มักเป็น แกมมา หรือ เดลตา-
อะลูมินา ซึ่งต่อมาจะเปลี่ยนเป็น แอลฟาอะลูมินาในที่สุด

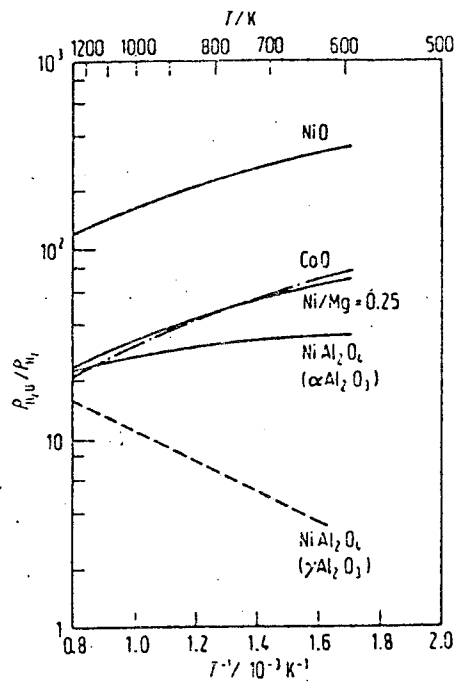
การที่สามารถเข้าใจหลักการพื้นฐานของตัวเร่งปฏิกริยาจะสามารถเข้าใจ
ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกริยาได้

รูปที่ 4.7 ค่าความดันย่อยไอน้ำที่สภาวะสมดุลของปฏิกิริยา

เส้นประ เป็นความดันของไอน้ำอิ่มตัว (Saturated Steam)

รูปที่ 4.8 ค่าคงที่สมดุลของการรีดักชันตัวเร่งปฏิกิริยา